

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายวรวิทย์ กังคศิเทียม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๖๒

เรื่องพิจารณาที่ ๒๗/๒๕๖๒

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๒

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) หรือไม่ และนับแต่เมื่อใด

บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๘๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำให้ไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

มิให้นำสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสองเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย

มาตรา ๙๘ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ฯลฯ

ฯลฯ

(๖) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๑๐๑ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๑๐๒ เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกา ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ

การเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักรตามที่คณะกรรมการ การเลือกตั้งประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๐๕ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราว ออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นการตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และให้นำความในมาตรา ๑๐๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) ในกรณีที่เป็นการตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้น ว่างลง หากไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๑) ให้เริ่มนับแต่วันเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่าง ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๒) ให้เริ่มนับแต่

วันถัดจากวันประกาศชื่อในราชกิจจานุเบกษา และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

การคำนวณสัดส่วนคะแนนของพรรคการเมืองสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้เป็นไปตามมาตรา ๙๔

มาตรา ๑๐๗ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคล ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือ เคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชน ซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม การสมัครและรับสมัคร หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน และมาตรการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและ เที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรอง ผู้สมัครรับเลือกด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

ความเห็น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้ วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ หรือไม่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องเป็นกรณีที่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ผู้ร้อง) เห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายนิวัช เตาะเจริญสุข (ผู้ถูกร้อง) มีเหตุสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) เนื่องจากศาลจังหวัดขอนแก่นได้มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตผู้ถูกร้อง โดยศาลอุทธรณ์ภาค ๔ มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ และศาลจังหวัดขอนแก่นได้ออกหมายจำคุกระหว่าง อุทธรณ์ฎีกาให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกานับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ผู้ร้องจึงมีมติให้ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสี่ ประกอบวรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๕) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับ

ไว้วินิจฉัยได้ ดังนั้น จึงเห็นควรมีคำสั่งรับคำร้องไว้วินิจฉัย พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ร้องทราบ และส่งสำเนา คำร้องให้ผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

สำหรับคำขอให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นั้น เห็นว่า เมื่อศาลจังหวัดขอนแก่นได้ออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาให้จำคุกผู้ถูกร้องไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป กรณีจึงมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาคือว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายณวัช เตชะเจริญสุข ผู้ถูกร้อง มีเหตุสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) หรือไม่

พิเคราะห์แล้วโดยที่บทบัญญัติเกี่ยวกับการสิ้นสุดการสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ได้บัญญัติให้นำกรณีต้องห้ามของบุคคลผู้ต้องห้ามมิให้ สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๙๘ มาเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย และตามมาตรา ๙๘ (๖) ได้บัญญัติถึงลักษณะต้องห้ามกรณี “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” ไว้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) แล้ว อาจแยกองค์ประกอบของเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” และ
๒. “ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล”

จากองค์ประกอบแรก “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” จะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มุ่งใช้บังคับกับคำพิพากษาของศาลทั่วไป โดยไม่จำเป็นต้องเป็นคำพิพากษาอันถึงที่สุดหรือคำพิพากษา ถึงที่สุดดังเช่นที่ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๙) (๑๐) และ (๑๑) มาตรา ๑๑๑ (๖) และมาตรา ๒๐๒ (๓) เพราะหากมีจุดมุ่งหมายให้ต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุด หรือคำพิพากษาถึงที่สุด ก็จะต้องบัญญัติไว้อย่างชัดเจนตามมาตราดังกล่าวข้างต้น

ส่วนองค์ประกอบที่สอง “ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” นั้น เป็นถ้อยคำที่มีความหมายชัดเจน ในตัวเอง กล่าวคือ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้จำคุก และคำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษายังไม่ถึงที่สุด แม้จำเลยจะมีสิทธิที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้ แต่ศาลก็ต้องบังคับโทษแก่จำเลยตามความผิด โดยศาล จะออกหมายจำคุกจำเลยไว้ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๔ เว้นแต่

ศาลจะเห็นสมควรปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดเท่านั้น จำเลยถึงจะไม่ต้องถูกคุมขังหรือจำคุกตามคำพิพากษา ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๕ วรรคท้ายกรณีจึงเข้าใจได้อย่างแจ่มชัดว่า เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยแล้ว หากจำเลยไม่ร้องขอให้ศาลปล่อยตัวชั่วคราว หรือร้องขอแล้วแต่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว เช่นนี้แล้ว ศาลก็จะมีหมายจำคุกหรือคุมขังจำเลยไว้ตามคำพิพากษา แต่หากศาลอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ศาลก็จะออกหมายปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว จำเลยก็ไม่ต้องถูกจำคุกหรือคุมขังแต่อย่างใด ดังนั้น บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) ดังกล่าว จึงเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ใช้บังคับแก่บุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล อันเป็นเหตุอันเป็นปัจจุบัน มิใช่เหตุจากอดีตแต่อย่างใด โดยเหตุที่ต้องบัญญัติเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวนี้ขึ้น เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ต้องคำพิพากษาและศาลมีหมายให้คุมขังตัวไว้ดังกล่าว จะไม่สามารถใช้ชีวิตอิสระเช่นบุคคลทั่วไปได้และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ หากยังให้คงสถานภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อไปจะเป็นอุปสรรคต่อการนิวัติบัญญัติและการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนและส่วนรวม การที่ศาลมีหมายคุมขังบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาดังกล่าวไว้เป็นกรณีที่ศาลได้มีการพิจารณาไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว โดยศาลเห็นว่าแม้บุคคลดังกล่าวจะอยู่ในสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนราษฎร แต่ศาลได้พิจารณาถึงเหตุความหนักเบาแห่งข้อหาพยานหลักฐานที่ปรากฏและพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว การไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวและมีคำสั่งคุมขังบุคคลผู้เป็นจำเลยนั้นไว้จะเป็นประโยชน์แห่งความยุติธรรมมากกว่า และแม้บุคคลดังกล่าวอาจอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวใหม่ได้ตลอดเวลาที่ถูกคุมขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๙ ทวิ วรรคท้าย อันอาจมีผลให้บุคคลนั้นได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวและพ้นจากการคุมขังตามหมายศาลได้ก็ตาม แต่ก็ก็เป็นอนาคตที่ไม่แน่นอนว่าศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อให้ออกไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานะผู้แทนของปวงชนชาวไทยหรือไม่ ดังนั้น เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) นี้ จึงมุ่งให้บังคับกับการถูกคุมขังครั้งหนึ่งครั้งใดตามหมายศาลเท่านั้น มิเช่นนั้นลักษณะต้องห้ามดังกล่าวจะมีอาจมีผลใช้บังคับได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ได้บัญญัติให้นำลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้ต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ มาเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพ

ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย และตามมาตรา ๙๘ (๖) ได้บัญญัติถึงลักษณะต้องห้ามกรณี “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” ไว้ เมื่อผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต โดยศาลมิได้มีคำพิพากษาให้จำคุกนั้น เห็นได้ว่า โทษประหารชีวิตเป็นโทษประการหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ และเป็นโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก ดังนั้น แม้ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) จะใช้คำว่า “ให้จำคุก ...” แต่โดยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญย่อมหมายถึงโทษประหารชีวิตที่เป็นโทษทางอาญาที่หนักและรุนแรงกว่าเสียอีก ตามหลักการให้เหตุผลทางกฎหมาย “ยิ่งต้องเป็นเช่นนั้น” (argumentum a fortiori) จากสิ่งที่ใหญ่กว่าไปสู่สิ่งที่เล็กกว่า (argumentum a maiore ad minus) เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาศาลจังหวัดขอนแก่นให้ลงโทษประหารชีวิต และผู้ถูกร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลปล่อยตัวชั่วคราวเพื่อมิให้ต้องถูกคุมขังระหว่างการอุทธรณ์คำพิพากษา แต่ศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวผู้ถูกร้องเป็นการชั่วคราว และมีคำสั่งหรือหมายให้จำคุกหรือคุมขังไว้ โดยศาลจังหวัดขอนแก่นย่อมทราบดีว่าผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการนิติบัญญัติและประชุมสภาอันเป็นภารกิจสำคัญของประเทศที่ต้องปฏิบัติ แต่ศาลได้พิจารณาถึงความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏ และพฤติการณ์แห่งคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ แล้วเห็นว่า การไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวผู้ถูกร้องเป็นการชั่วคราวจะเป็นประโยชน์แห่งความยุติธรรมมากกว่า จึงมีคำสั่งดังกล่าว อันมีผลให้ผู้ถูกร้องซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตต้องถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลจังหวัดขอนแก่น ดังนั้น ผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาศาลจังหวัดขอนแก่นให้ลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ในส่วนที่ว่า “ให้จำคุก ...” แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงมีเหตุสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖)

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องมีเหตุสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) แล้ว สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจะสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ... ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ ...” ดังนั้นการที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ

สมาชิกวุฒิสภาคนใดสิ้นสุดลง และการหยุดปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๘๒ จะมีผลเมื่อใด นั้น จึงสามารถจำแนกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

ประเภทแรก เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากตำแหน่งแล้ว จะต้องมีการเลือกตั้งเพื่อทดแทน ตำแหน่งที่ว่างลง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ บัญญัติให้จัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต เลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

ประเภทที่สอง เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากตำแหน่งแล้ว ไม่ต้องมีการเลือกตั้งเพื่อทดแทน ตำแหน่งที่ว่างลง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๒) ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของ พรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง ในส่วนของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ ได้กำหนดให้มีการขึ้นบัญชีสำรอง ในกรณีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง ให้เลือกบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน

การที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่นั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง หากแปลความว่าให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ ย่อมไม่อาจ จัดการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน ๔๕ วันได้ ทั้งนี้เนื่องจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ อาจใช้เวลาพอสมควร ระยะเวลาที่ย่อมล่วงเลยไปจนไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ตามที่มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ กำหนดไว้อย่างแน่แท้ ดังนั้น การตีความตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง ดังกล่าวต้องตีความเพื่อให้สามารถมีผลบังคับใช้ได้และสามารถปฏิบัติได้ทุกบทบัญญัติ จึงต้องตีความให้บทบัญญัติตามมาตรา ๘๒ วรรคสอง และบทบัญญัติตามมาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ ใช้บังคับได้ทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้น โดยลดขอบเขตการบังคับใช้บทบัญญัติ ทั้งสองไม่ให้เกิดการขัดแย้งกัน ฉะนั้นจึงเห็นว่าการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ หยุดปฏิบัติหน้าที่ ย่อมสามารถใช้บังคับได้เฉพาะกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และสมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่ง เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้เลื่อนลำดับบัญชีรายชื่อ กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และให้เลื่อนบัญชีสำรองกรณีสมาชิกวุฒิสภา จึงต้องถือว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขต ๗ จังหวัดขอนแก่น สิ้นสุดลงนับแต่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง
สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ
มีคำวินิจฉัย

(นายวรวิทย์ กังศศิเทียม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ